

Böhár – Izrael ünnepei

Böhár Hetiszakasz tartalma בַּהַר

Hetiszakaszunk a Böhár (3Mózes 25-26:2.) – a hetedik (Smitá) és ötvenedik (Jóvel) év szabályaival foglalkozik. Ahogy a hetedik nap – a szombat – pihenésre szolgál, ugyanúgy a hetedik évben pihentetni kell a földet; parlagon kell hagyni. Hétszer hét (vagyis) 49 év után jön a Jóvel év, amikor a földek visszamennek eredeti tulajdonosuk birtokába. Ugyancsak a Jóvel (jubileum) évben szabadulnak azok a zsidó rabszolgák, akik hetedik évben nem akartak szabadlábra kerülni, hanem inkább gazdáiknál kívántak maradni. A szakasz utolsó verseiben újfent figyelmeztet a Tóra a bálványimádás és a szombatszegés tilalmára.

Szináj hegyén Isten átadja Mózesnek a smitá – szombatév törvényeit. Minden hetedik évben szüneteltetni kell a munkát a földeken **Izraelben**, ami pedig megterem rajtuk, az ingyen és szabadon fogyasztható ember és állat számára egyaránt. – **3Mózes 25:1–7.**

Hét szombatév-ciklust egy **ötvenedik** év, a **jóvelév** követ, amely során szünetelnek a mezei munkák **Izraelben**, a zsidó rabszolgákat szabadon kell eresztani, és a

Szentföld minden időközben eladásra került ingatlanvagyonának vissza kell kerülnie eredeti tulajdonosának birtokába. – **3Mózes 25:8–13.**

A hetiszakasz még további, a földek adásvételére, a csalás és uzsora tilalmára és a zsidó rabszolgára vonatkozó törvényeket is tartalmaz. – **3Mózes 25:14–26:2.**

שבת שלום

Chaim Shaul Glitzenstein rabbi: Smita és jóvél év

Hetiszakaszunkban olvasunk a **smita** és a **jovel** év parancsolatáról. A **smita** év során tilos megművelni **Izrael** földjét, a **jovel** során azonban további előírások is vannak: a földbirtokok tulajdonjoga visszaszáll az eredeti tulajdonosokra, ahogy a **Tórában (3Mózes 25:10)** áll: „**És szenteljétek meg az ötvenedik évet, hirdesetek szabadságot az országban. Minden lakójának jovel az, az legyen nektek és térjete vissza, ki-ki az örökségéhez**”. **Rási** ezt úgy magyarázza, hogy a földek ismét az eredeti tulajdonosok kezébe kerülnek. Más szóval, aki a **jovel** év előtt eladta vagy elajándékozta a földjét, az visszakapja azt a **jovel** év elérkeztével.

A **Tóra** ezt a következőkkel egészíti ki: Ha valaki eladja a földjét, akkor az ár megállapításánál figyelembe kell vennie, hogy hány év van még a **jovelig**, és a hátralévő évek száma szerint kell kalkulálnia. A téma tárgyalása ezzel a mondattal ér véget (**25:23**): „**És a föld ne adassék el véglegesen, mert enyém a föld, mert idegenek és lakók vagytok ti nálam.**”

Jogosan merülhet fel a kérdés: miért nem engedi a Tóra, hogy véglegesen eladja valaki a földbirtokát? Amikor a zsidó nép elfoglalta **Izrael** földjét, **Jehosúa bin Nun** felosztotta az országot a törzsek között. Minden törzs és benne minden család megkapta a maga birtokát, mely a **Tóra** tanúsága szerint a tulajdonába került. **Ha így van, miért nem élhetnek az emberek a tulajdonosi jogukkal és miért nem adhatják el a földjüket valaki másnak? Miért különbözik a földbirtok minden más dologtól? Ha például a háziállatokkal szabadon lehet üzletelni, miért korlátozza a Tóra a földbirtokok eladását?**

A mindennapi életben az látjuk, hogy az asszimiláció egyik legfőbb oka a családok szétesése. Egykor a családtagok mind egy városban laktak, a nagyszülők, a házas gyermekeik és az unokáik. Azután az egyik családtag kedvező állásajánlatot kapott egy távoli városban és ezért odaköltözött feleségével-gyermekeivel. Eleinte persze megígérte a szüleinek, hogy gyakran meglátogatja majd őket, az unokákat pedig elküldi a nyári szünetben, hogy szoros kapcsolatuk alakuljon ki a nagyszüleikkel. A dolgok azonban hamar megváltoztak. Úgy alakult az élet, hogy mindig volt valami fontosabb, mint az utazás, s végül jó, ha egy évben egyszer el tudtak látogatni a szülőkhöz. Vagy még ritkábban. Mindennek az lett az eredménye, hogy az unokák alig ismerték a nagyszüleiket és csak felszínes kapcsolat alakult ki közöttük.

Így kezdődik az asszimiláció. A szülők gyakran egész nap a munkájukkal vannak elfoglalva és a nagyszülők azok, akik át tudják adni a hagyományt az unokáknak, akik náluk tanulják meg, hogy mi az a **sábát**, hogyan kell megülni **peszáchot** és egyáltalán, milyen a zsidó élet. Ha azonban a nagyszülők és az unokák távol élnek egymástól, a tágabb család is messze van, nincsenek jelen az unokatestvérek, akik átjönnek együtt **hanukázni** vagy **purimot** tartani, akkor a gyerekek nem fogják megtapasztalni, hogy milyen a zsidó életmód és onnan már csak egy ugrás a teljes asszimiláció.

Vannak, akik szerint éppen erről szól ez a **hetiszakasz**. Az **Örökkévaló** nem azért adta nekünk **Izrael** országát, hogy eladjuk azt másoknak, hanem hogy megtelepedjünk rajta gyermekeinkkel és unokáinkkal együtt és pezsgő zsidó életet éljünk. Éppen ezért a birtokok legfeljebb **49 évre** lehet kiadni, azt követően azonban a család minden tagja visszatér oda és újra egyesül.

Ezért mondja a **Tóra**: „**mert idegenek és lakók vagytok ti nálam**”. A **Lubavicsi Rebbe** magyarázata szerint ez azt jelenti, hogy bár **Izrael** népe a tulajdonosa **Izrael** országának, ez a tulajdon mégsem kizárólagos és nem ad felhatalmazást, hogy örökre eladják másnak, mert együtt birtokolják a földet az **Örökkévalóval**, ahogy áll: „**lakók vagytok ti nálam**”.

Gut Sábesz

Rabbi Jonatan Sacks: Kisebbségi jogok

A Tóra egyik legszembe tűnőbb jellemzője, hogy hangsúlyozza a **ger**, az **idegen** iránti szeretetet és éberséget:

„Ne nyomjátok el az idegent; ti magatok is tudjátok, milyen érzés idegennek lenni, mert idegenek voltatok Egyiptomban”. (2Mózes 23:9)

„Mert az Örökkévaló, a ti Istenetek az istenek Istene és az urak Ura, a nagy Isten, hatalmas és félelmetes, aki nem részrehajló, és nem fogad el kenőpénzt. Megvédi az árvák és az özvegyek ügyét, és szereti a köztetek lakó jövevényt, táplálékot és ruhát ad nekik. Szeretnetek kell azokat, akik idegenek, mert ti magatok is idegenek voltatok Egyiptomban”. (5Móz 10:17-19)

A **bölcsek** odáig mentek, hogy azt mondták, a Tóra csak egy helyen parancsolja meg, hogy szeressük felebarátunkat, de harminc hatszor, hogy szeressük az idegent. (**Baba Metzia 59b**).

Mi az idegen fogalma? Egyértelműen olyan személyről van szó, aki nem zsidó származású. Jelentheti a **Kánaán** földjének eredeti lakosai közül valakit. Jelentheti azt is, hogy valaki a „**vegyes sokaság**” közül, akik az **izraelitákkal** együtt hagyták el **Egyiptomot**. Jelenthet egy idegent, aki biztonságot vagy megélhetést keresve érkezett a földre.

Bárhogy is legyen, óriási jelentőséget tulajdonítanak annak, ahogyan az **izraeliták** az idegennel bántanak. Ezt kellett volna megtanulniuk az **egyiptomi száműzetés** és szenvedés saját tapasztalataiból. Idegenek voltak. Elnyomottak voltak. Ezért tudták, „**milyen érzés idegennek lenni**”. Nem volt szabad másoknak azt okozniuk, amit egykor nekik okoztak. A **bölcsek** szerint a **ger** szó két dolog egyikét jelentheti. Az egyik a **ger tzedek**, a **zsidóságra áttért ember**, aki elfogadta annak minden **parancsolatát** és kötelezettségét. A másik a **ger toshav**, a „**letelepedett idegen**”, aki nem vette fel **Izrael** vallását, de **Izrael** földjén élt. A **Behár** leírja az ilyen személy jogait. **Konkrétan:**

„Ha valamelyik izraelita társad elszegényedik, és nem tudja magát köztetek eltartani, segítsd őt, mint egy idegen lakost, hogy továbbra is köztetek élhessen”. (3Mózes 25:35.)

Más szavakkal, a letelepedett külföldit támogatni és eltartani kell. Nemcsak joga van ahhoz, hogy a **Szentföldön** éljen, hanem joga van ahhoz is, hogy részt vegyen annak jóléti ellátásában. Emlékezzünk vissza, hogy ez valóban egy nagyon **régi törvény**, jóval azelőtt, hogy a **bölcsek** olyan elveket fogalmaztak volna meg, mint „**a béke útjai**”, amelyek arra kötelezik a **zsidókat**, hogy a **jótekonyságot** és a **gondoskodást** a nem **zsidókra** és a **zsidókra** egyaránt kiterjesszék.

Mi volt akkor a ger toshav? A Talmudban **három nézet létezik**. **Rabbi Meir** szerint az volt, aki vállalta, hogy nem imádja a bálványokat. A **bölcsek** szerint az volt, aki elkötelezte magát a **hét noahidai parancsolat** betartására. Egy **harmadik, szigorúbb nézet** szerint az volt az, aki vállalta, hogy a Tóra **összes parancsolatát** betartja, kivéve egyet, a nem **rituálisan levágott hús tilalmát** (**Avodá Zará 64b**). A **törvény** a **bölcseket** követi. A **ger toshav** tehát olyan **Izraelben** élő nem zsidó, aki elfogadja a mindenkire kötelező **noémiás törvényeket**. A **Ger toshav jogszabály** tehát a kisebbségi jogok egyik legkorábbi fennmaradt formája. A **Rambam** szerint az **Izraelben** élő zsidóknak kötelességük bíróságokat létrehozni az ott lakó külföldiek számára, hogy lehetővé tegyék számukra, hogy saját - vagy a zsidókkal fennálló - vitáikat a **noémiás jog** rendelkezései szerint rendezzék. A **Rambam** hozzáteszi:

Rabbi Jonatan Sacks: Kisebbségi jogok

„A letelepedett idegenekkel szemben ugyanolyan tisztelettel és szeretettel kell viselkedni, mint egy zsidó társunkkal szemben.” (Hilchot Melachim 10:12)

A különbség a későbbi „béke útjairól” szóló törvények között az, hogy a **béke útjai** a nem zsidókra is vonatkoznak, tekintet nélkül a hitükre vagy vallásgyakorlatukra. Ezek egy olyan korból származnak, amikor a zsidók kisebbségben voltak egy túlnyomórészt nem zsidó, nem monoteista környezetben. A „béke útjai” alapvetően pragmatikus szabályai annak, amit ma jó közösségi kapcsolatoknak és aktív állampolgárságnak neveznénk egy soknemzetiségű és multikulturális társadalomban.

A **Ger toshav jogszabály** mélyebbre hatol. Nem pragmatizmuson, hanem vallási elveken alapul. A **Tóra** szerint nem kell zsidónak lenni egy zsidó társadalomban és zsidó földön ahhoz, hogy az állampolgárság számos jogával rendelkezünk. Egyszerűen csak erkölcsösnek kell lenned.

Egy **bibliai vignetta** ezt hatalmas erővel ábrázolja. **Dávid király** beleszeretett és házasságtörő kapcsolatba került **Batsevával**, egy **ger toshav**, a **hettita Uriás** feleségével. A nő teherbe esik. **Uriás** eközben **Izrael** hadseregének katonájaként távol volt otthonától. **Dávid** attól félve, hogy **Uriás** hazatér, meglátja, hogy a felesége terhes, rájön, hogy házasságtörést követett el, és rájön, hogy a **király** a bűnös, hazahozatja **Uriást**.

Azzal az ürüggyel, hogy tudni akarja, hogyan zajlik a csata. Ezután azt mondja **Uriásnak**, hogy menjen haza, és mielőtt visszatérne, feküdjön le a feleségével, hogy később azt feltételezze, hogy ő maga a gyermek apja. A terv kudarcot vall. **Ez történik:**

Amikor **Uriás** odament hozzá, **Dávid** megkérdezte tőle, hogy van **Joáb**, hogy vannak a katonák, és hogy megy a háború. Aztán **Dávid** így szólt **Uriáshoz**: „**Menj le a házadba, és mosd meg a lábadat**”. Így hát **Uriás** elhagyta a **palotát**, és a király ajándékot küldött utána. De **Uriás** a palota bejáratánál aludt ura összes szolgájával együtt, és nem ment le a házába.

Dávidnak azt mondták: „**Uriás nem ment haza**”. Ezért megkérdezte **Uriást**: „**Nem most jöttél hadjáratból? Miért nem mentél haza**”?

Uriás így válaszolt **Dávidnak**: „**A bárka, Izrael és Júda sátrakban szállt meg, parancsnokom, Joáb és uram emberei pedig a nyílt terepen táboroznak. Hogyan mehettem volna a házamba enni és inni, és szeretkezni a feleségemmel? Amíg élsz, nem teszek ilyet!**” (2Sámuel 11:6-11)

Uriás teljes hűségét a zsidó néphez, annak ellenére, hogy ő maga nem zsidó, szembe állítja **Dávid királlyal**, aki **Jeruzsálemben** maradt, nem volt a hadsereggel, és helyette más férfi feleségével létesített kapcsolatot.

Az a tény, hogy a **Tanach** el tud mesélni egy ilyen történetet, amelyben egy itt élő idegen az erkölcsi hős, **Dávid**, **Izrael legnagyobb királya** pedig a vétkes, sokat elárul a judaizmus erkölcsiségéről.

A kisebbségi jogok a szabad és igazságos társadalom legjobb próbája. **Mózes** óta központi szerepet játszanak annak a társadalomnak a víziójában, amelyet Isten szeretne, hogy **Izrael** földjén teremtsünk. Mennyire létfontosságú tehát, hogy ma komolyan vegyük őket.

Raj Tamás:

Bibliaiskola

„Pusztába kiáltó szó”

A közkeletű szállóige voltaképpen egy sajnálatos tévedés, egy hibás fordítás eredménye. A **bibliai Jesája könyvéhez, a 40. fejezettől** egy másik **próféta könyvét** csatolták, s mivel annak nem volt címe, sokáig azt hitték, hogy ugyancsak **Jesája** látomásait találjuk benne. Rövidesen azonban rájöttek, hogy a **40-66. fejezetek** szerzője jóval később, a **babiloniai fogság** idején élt, ezért aztán a „**Babilóniai Névtelen**” vagy a „**Nagy Vigasztaló**” (héberül **Hamenahém hagadol**) névvel illették. Újabban kiderült, hogy a „**névtelent**” **Mesulám**-nak hívták (a gyakori héber név jelentése: **tökéletes**). A **próféta** ugyanis maga árulja el nevét, miközben önmagát hibáztatja téves reményeiért, amiért előrelátásában csalódnia kellett. **„Ki olyan vak, mint az Én szolgám, és süket, mint követem, akit küldtem? Ki olyan vak, mint Mesulám, és vak, mint az Örökkévaló szolgája?”** (Jesája könyve, 42. fejezet 19. vers).

A **próféta első beszédében** igyekszik **megvigasztalni** a **babiloniai fogságba** hurcolt népet, közel negyven esztendővel a fogság kezdete után. Tudja, hogy **Babilóniában** az **adósrabszolgákat 40 évi szolgálat** után végképp fel kellett szabadítani, akár csak **Izraelben 6 esztendő múltán**. Azt hiszi, a szabadulás napja közel van már: **„Vigasztaljatok, vigasztaljátok meg népeimet, így szól Istenetek. Szóljatok Jeruzsálem szívéhez, és hirdessétek neki, hogy letelt szolgálatának ideje, mert bűnét leróttá, mert kétszeresen szenvedett meg Isten kezéből minden vétkéért”** (ugyanott, 40. fejezet 1-2. vers). **Mesulámnak** mégis csalódnia kellett, mert kiderült, a **40 éves szolgálati** idő nem vonatkozik az örök rabszolgaságra ítélt hadi rabszolgákra, így **Izrael** népére sem.

Ebben a vigasztaló próféciában, annak következő mondatában szerepel a később félreértett, félrefordított kijelentés: **„Egy szó kiált: a pusztában törjetelek utat az Örökkévalónak, a sivatagban egyengessetek ösvényt Istenünknek”** (ugyanott, 3. vers). A **babiloniai Nagy Vigasztaló** úgy vélte, járatlan utakon kell előkészíteni az **isteni** megváltás rövidesen bekövetkező megvalósulását. Nem véletlen, hogy az időszámításunk kezdete előtt az **esszéus** mozgalom tagjai éppen ennek a próféta tanításnak a hatására vonultak ki a **judeai sivatagba** (a **Holt tenger közelébe**), mert ott akarták előkészíteni a megváltás útját az **Örökkévaló** számára. **(Az esszéusok neve egyébként a nép arámi nyelvén észín, mely szó „gyógyítók” jelentéssel bír.)**

Ők még jól értették, bár szó szerint alkalmazták a tanítást, **Jeromos latin bibliafordításában, a Vulgatában** azonban rossz helyre tette a cezúrát. Nem vette figyelembe sem a héber felolvasási dallamjegyeket, sem a gondolatrítmust.

A **„kiált”** szava fölött ugyanis **záró dallamjegy (zakéf katon)** van, ami azt jelenti, hogy meg kell állni, s a párhuzamos mondatrészéből is kiderül, hogy az első két szó csupán a mondat bevezető része. **(Ma kettőspontot tennénk utána.)** Ezért aztán így fordította a szent szöveget: **„Egy szó kiált a pusztában, törjetelek utat az Úrnak”**. Így született a **„pusztába kiáltó szó”** szállóige egy téves fordítás alapján, mondhatni egy **bibliai** leiterjakabnak köszönhetően.

LITTNER GYÖRGY: JÓZSEF TÖRTÉNETE III.

JÓZSEF TÖRTÉNETE

„A midjanita kereskedők kihúzták és felhozták Józsefet a gödörből és eladták Józsefet az izmaelitáknak húsz ezüstért; ezek pedig elvitték Józsefet Egyiptomba.”

Az izmaeliták kivitték **Józsefet** a többi fogollyal együtt a rabszolgapiacra és eladták őket az ottani rabszolga kereskedőnek, majd eltávoztak a pénzüikkel. A rabszolga kereskedő emberei odaláncolták a foglyaikat a rudakhoz, hogy a vevők válogathassanak belőlük. **Józsefnek** eszébe jutott testvérei dühös arca, amikor meg akarták őt gyilkolni, majd szeretett atyja Jákob is, aki hiába várja őt haza, és elkezdtek potyogni a könnyei szomorú sorsán. Az emberek csodálkozva bámulták a sok vadember között a síró szépfiút, aki kiragyogott a társai közül. Nem láttak még olyant, hogy egy rabszolga keservesen sír. Arra járt **Potifár** a **Fáraó** testőreinek **hadnagya**, aki megszánta **Józsefet** és kérdést intézett hozzá. **József** egy szót sem értett az egyiptomi nyelvből, ezért csak a kezével jelezte, hogy nem érti a szavakat.

EGY KIS NYELVÉSZKEDÉS

Az **Özönvíz** után **Noé** fiainak **Sémnek**, **Hámnak** és **Jefetnek** utódai benépesítették a **Földet**, és az egész **Földnek** egy volt a nyelve. Eljutottak **Bábelbe** is, ahol letelepedtek, és elkezdtek egy tornyot építeni, amelynek a csúcsa az égig fog érni. Az **Örökkévalónak** nem tetszett ez a dolog és így szólt:

„Íme, egy nép ez és egy a nyelvük. Nosza, szálljunk le és zavarjuk össze nyelvüket, hogy ne értsék meg egymás beszédét. És elszélesztette őket az Örökkévaló az egész Föld színén.”

Sém leszármazottjainak egy része eljutott **Babilonba**, melynek egy **Úr-Kaszdim** nevű városában megszületett **Ábrahám**. Kisgyerekként megtanították beszélni arra a nyelvre, amit a szülei, és a bálványimádó babiloniak beszéltek. **Ábrahám** utódai **Izsák**, **Jákob** és **tizenkét fia** is ezt a nyelvet beszéltek.

Hám leszármazottjainak egy része eljutott a **Nílus** partjára, ahol megalapították az ókori világ leghatalmasabb birodalmát, **Egyiptomot**. Ők teljesen más nyelvet beszéltek, mint **Ábrahám** leszármazottjai.

JÓZSEF TÖRTÉNETÉNEK FOLYTATÁSA

Potifár, aki nemes lelkű volt megvette **Józsefet** és elvitte a házába. Ott a szolgálai közül az egyik értette **József** beszédét, és tolmácsolta a szavait.

LITTNER GYÖRGY: JÓZSEF TÖRTÉNETE III.

Megmosdatták, felöltöztet a házi szolga ruhájában és elmondták neki a feladatait. A kertben kellett takarítani, sepregetni, lemosni a szobrokat és egyéb munkákat, amikhez nem kellett nyelvtudás. **József** nagy szorgalommal kezdte el tanulni a nyelvet, mindenkítől udvariasan kért segítséget, és úgy, mint egy kisgyerek tanulta a szavakat. Egy hét után nagyjából mindent megértett, amit mondtak neki és már tudott egy kissé ügyetlenül válaszolni is. Rohamosan fejlődött a nyelvtudása és a munkáját is mindig tökéletesen végezte el. Egyre komolyabb feladatokat kapott, és azokban is mindig helyt állt.

„Az Örökkévaló Józseffel volt, és az ura látta, hogy az Örökkévaló mindent, amit cselekszik, sikeressé tesz az ő kezében. És József kegyességet talált az ő szemében, vele szolgáltatta ki magát, háza fölé rendelte és mindenét a kezére bízta.

József sorsa így jóra fordult, már tökéletesen beszélt az egyiptomi nyelvet, ő lett a ház szolgáinak a főnöke. Mindenki nagyon szerette, mert tisztességesen bánt a beosztottjaival. **József** kivirult, ismét a régi szépfiú volt, aki mindig sokat adott a külsőjére.

„József szép termetű és szép arcú volt. És történt ezen dolgok után, hogy urának felesége szemet vetett József-re és mondta: Hálj velem.

József nagyon meglepődött ezen az ajánlaton, bár hallotta már a ház népétől, hogy az úrnő rendszeresen félrelép, gyakran megcsalja **Potifárt**, aki sokat van szolgálatban. **József**, aki még soha életében nem hált nővel, nem ilyennek képzelte el az első szerelmi kapcsolatát, egy rossz hírű asszonnyal, aki ráadásul még a gazdája felesége is, ezért udvariasan visszautasította.

„Íme az én uram nem gondol semmivel a házban és amiye csak van, mindent a kezembe adott. Ő nem vont meg tőlem semmit, csakis téged, mert te a felesége vagy, hogy tenném tehát e nagy gonoszságot és vétkeznék Isten ellen.”

Az asszony nem volt hozzá szokva a visszautasításhoz, pláne a saját rabszolgájától, ezért továbbra is kitartóan próbálkozott, de **József** mindig mereven elzárkózott a dolog elől. A ház úrnőjének elege lett a visszautasításokból és bosszút forralt **József** ellen.

„Történt egy napon, hogy József bement a házba, hogy elvégezze a munkáját, és nem volt senki a ház emberei közül ott a házban. És a nő megragadta őt a köntösénél fogva, mondván: Hálj velem. De ő ott hagyta a köntösét annak kezében elmenekült és kiment az utcára.”

A következő számban folytatjuk a kalandot....

MISNÉ TORÁ – A ZSIDÓ JOGTÁR

X. RÉSZ

Széfer Hámádá: A tudás könyve

A Tóra alapjainak szabályai: 1. fejezet Az alapok alapja Isten léte

- 1. §.** Minden alapok alapja és a bölcsesség tartóoszlopa a tudat, hogy létezik egy Elsődleges Lény, és ő hoz létre mindent. Az ég s a föld minden lényei, és amik a kettő között vannak, egyedül az Ő lényének igazságából jöttek létre.
- 2. §.** Ha pedig azt képzelnénk, hogy Ő nem létezik, akkor semmilyen más lény sem létezhetne.
- 3. §.** Ha azt képzelnénk, hogy Rajta kívül nem létezik más dolog, Ő Egymaga továbbra is létezne, és a többi dolog nemlétezése nem tenné nemlétezővé az Ő létét, mert minden más dolognak szüksége van Rá, Neki viszont – áldott legyen ő! – nincs szüksége egyikre sem. Következésképp az Ő igazsága nem hasonlít egyetlen más lény igazságára sem.
- 4. §.** Erre utal a próféta mondása [1]: „**De az Örökkévaló igaz Isten**” – azaz egyedül Ő igaz, és egyetlen más dolog sem rendelkezik olyan igazsággal, amely az Övéhez lenne fogható. Ezt érti a Tóra, mikor azt mondja [2]: „**Örökkévaló az Isten nincs más kívüle**”, azaz Rajta kívül nem létezik Hozzá fogható igaz létezés.
- 5. §.** Ő a világ Istene, és az egész föld Ura. Végtelen és határtalan erejével Ő uralja az egész szférát. Ez az erő megszakítás nélkül létezik, mert a szféra szüntelenül forog, és nem foroghatna, ha valaki nem forgatná. [Ő forgatja], áldott Ő, aki kéz és minden [egyéb] testi dimenzió nélkül forgatja.
- 6. §.** Ennek a fogalomnak az ismerete tevőleges parancsolat, ahogy írva van [3]: „**Én vagyok az Örökkévaló, a te Istened...**”.

Isten egyetlen

Bárki, aki feltételezi, hogy létezik más isten, áthág egy tiltó parancsolatot [4]: „**Ne legyenek neked más isteneid színem előtt**”, és egy alapvető [hit]elvet tagad, mert ez az a nagy [hit]elv, amelytől minden függ.

7. §. Isten egyetlen. Nem kettő vagy több, hanem egyetlen. Olyan módon egyetlen, amely [felülmúlja] a világ összes egységét, azaz Ő nem abban az általános értelemben egységes, hogy több különböző dolgot foglal magába, és nem is úgy, ahogy a test különböző részekre és dimenziókra oszlik. Ő teljesen egységes, és nincsen Hozzá fogható egységesség ezen a világon.

Ha több isten létezne, azoknak lenne testük és formájuk, mivel, mint dolgok, csak testtel és formával kapcsolatos tulajdonságaikat tekintve különbözhetnének egymástól. Ha a Teremtőnek lenne teste és formája, lenne határa és korlátja, mert a korlátok nélküli test lehetetlenség. Minden dolog, amely korlátozott és meghatározott, csak korlátozott és meghatározott erővel rendelkezik. Mivel a mi Istenünk, áldott legyen a Neve, mint azt a szféra szüntelen forgása jelzi, korlátlan erővel rendelkezik, ebből látható, hogy az Ő ereje nem testi erő. Mivel Ő nem test, a testnek azok a jellemzői, amelyek annak felosztásával és megkülönböztetésével kapcsolatosak, az Ő esetében irrelevánsak. Következésképp lehetetlenség, hogy Ő bármi más legyen, mint egy.

Ennek a fogalomnak az ismeretével, egy tevőleges parancsolatot teljesítünk: „**[Halljad Izrael], az Örökkévaló a mi Istenünk, az Örökkévaló egy!**[5] „

Folytatjuk...

EMBERBARÁT HETILAP NAGYFUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

NAGYFUVAROS UTCAI TEMPLOM IMAREND MÁJUS 1. – 31. KÖZÖTT

ב"ה

niszán

23.	1.	szerda	Iszru chág	8.00	19.00	8.
24.	2.	csütörtök		7.00	19.00	9.
25.	3.	péntek	⚡:19.40	7.00	19.00	10.
26.	4.	szombat	Ácháré Mot Vége: 20.53 Újhold hirdetés	8.00	20.00	11.
27.	5.	vasárnap		8.00	19.00	12.
28.	6.	hétfő	Jom há Soá	7.00	19.00	13.
29.	7.	kedd		7.00	19.00	14.
30.	8.	szerda	Újhold 1.	7.00	19.00	15.
1.	9.	csütörtök	Újhold 2.	7.00	19.00	16.
2.	10.	péntek	⚡: 19.50	7.00	19.00	17.
3.	11.	szombat	Ködosim Vége: 21.05	8.00	20.15	18.
4.	12.	vasárnap		8.00	19.00	19.
5.	13.	hétfő	Jom há Zikáron	7.00	19.00	20.
6.	14.	kedd	Jom há Ácmáut	7.00	19.00	21.
7.	15.	szerda		7.00	19.00	22.
8.	16.	csütörtök		7.00	19.00	23.
9.	17.	péntek	⚡: 19.59	7.00	19.00	24.
10.	18.	szombat	Emor Vége: 21.15	8.00	20.30	25.
11.	19.	vasárnap		8.00	19.00	26.
12.	20.	hétfő		8.00	19.00	27.
13.	21.	kedd		7.00	19.00	28.
14.	22.	szerda	Pészách Séni	7.00	19.00	29.
15.	23.	csütörtök		7.00	19.00	30.
16.	24.	péntek	⚡: 20.07	7.00	19.00	31.
17.	25.	szombat	Böhár Vége: 21.25	8.00	20.45	32.
18.	26.	vasárnap	Lág BáÓmer	8.00	19.00	33.
19.	27.	hétfő		7.00	19.00	34.
20.	28.	kedd		7.00	19.00	35.
21.	29.	szerda		7.00	19.00	36.
22.	30.	csütörtök		7.00	19.00	37.
23.	31.	péntek	⚡:20.14	7.00	19.00	38.

Omer

ijár

Ismeretlen zsidók nyomában LXXIX. Illés György

Illés György (Eger, 1914. november 2. – Budapest, 2006. június 12.) kétszeres Kossuth-díjas magyar operatőr, filmpedagógus („Papi”), a hatvanas évek magyar filmjei képi világának egyik megújítója.

Illés Móric (1883–1944) szabómester és Sterk Berta (1885–1960) fia. Még a némafilmes korszakban kezdődött a mozi iránti rajongása. Miután családja Pestre költözött, a Könyves Kálmán körúton beinduló Magyar Filmirodába ment világosítónak. 1944-ben munkaszolgálatra vitték, majd a mauthauseni koncentrációs táborba került, ahol 1945 májusában az amerikai csapatok szabadították fel. 1946-tól operatőr, először híradós és dokumentumfilmesként a Mafirt, majd 1949-től játékfilm-operatőrre avanzálva a Mafilm csapatában. A Színház- és Filmművészeti Főiskolán 1949-től tanszékvezető, egyetemi tanár, egy ideig rektorhelyettes, 1990–91 között pedig rektorként vezette a magyarországi operatőrképzést.

Több mint **száz nagyjátékfilm** mellett forgatott természet- és dokumentumfilmeket is, olyan nagyszerű hazai mesterekkel dolgozva együtt, mint **Fábri Zoltán, Máriássy Félix, Makk Károly, Várkonyi Zoltán, Kovács András** vagy **Herskó János**.

A Budapesti tavasz, a Ház a sziklák alatt, valamint az Isten hozta, őrnagy úr! fényképezésével stílust teremtett.

Illés Györgyöt a valóság-hű filmfényképezés gyakorlati hazai normáinak kidolgozójának, a realista filmkép mesterének tartják. A hazai film történetében korszakos jelentőségűt alkotott. Operatőri munkájában kiemelten kezelte az emberi arcot, a színész arcát, a közeli arc-felvételeket.

1990-től a Magyar Operatőrök Társaságának elnöke, 1993-tól a Duna Televízió igazgatóságának tagja, 1995-től a Magyar Film- és Tévéművészek Szövetségének elnöke volt. Megalapítója volt a HSC-nek. (Magyar Operatőrök Társasága)

Forrás: (wikipedia)

Dr. Goldberger Tamás: 80 éve történt

IX. rész

1944. május 18. - 1944. május 24. között

1944. május 18. Márton Áron római katolikus püspök a kolozsvári Szent Mihály templomban elmondott **szentbeszédében megdöbbenését** fejezi ki a zsidóellenes intézkedések miatt, **Sztójay Dömétől** követelte a rendelkezések visszavonását, **Jaross Andor** belügyminisztert pedig **lemondásra szólította fel**. A **Beregszászból** indult a **II. szerelvény** (köztük **Asztély, Badaló, Beregújfalú, Mezőgecse, Macsola, Mezőkaszony, Zápszony, 3.569 fő**), **Munkácsról IV., Sátoraljaúlyhelyből az I. transzport** áthaladt **Kassán**. A **bárdfalvai gettó** egykori lakói a **máramarosszigeti II. gettóból (3.148 fő)** elindultak **Auschwitz-Birkenaubá**.

Az irhóci zsidókat, akik korábban a **técsői körzeti orvos megvesztegetése** révén **kibújtak a gettósítás alól**, a **munkácsi gettóba szállították**. A közösség terve az volt, hogy **bevárják a Vörös Hadsereg megérkezését**, nem vált valóra. **Kecskési Tibort**, kérésére, áthelyezték **Beregszászból Tiszaújlakra**. Részlet az **Edelényi járás főszolgabírójának** e napon kelt **rendeletéből**: „**A gettóba szállítás költségeit egyetemlegesen minden község zsidósága készpénzben a szállításkor azonnal tartozik kifizetni.**”

1944. május 19. Hét fő **szökést kísérelt meg a kassai gettóból**. Kettőt közülük a **csendőrök lelőtték, kettőt megsebesítettek**. **Perecsenyben Vladimir jegyző feljelentette** azokat a zsidókat, akik engedély nélkül **folytatták mesterségüket**. Őket azután **elvitték a csendőrök, és „ilyenkor félig agyonverve jöttek haza”**. Az **I. transzport, 3.299 fő**, melyben a **gettó vezető személyiségei** is benne voltak, **elindult a mátészalkai gettóból**. A **gettót keleten a Kossuth utca, délen a Rákóczi utca, északon a gróf Tisza István utca, nyugaton a Zöldfa utca határolta**. A **máramarosi zsidók behozatala után nyugati irányban bővítették**, így érintette a **Hősök terét és a Rákóczi utca** másik részét is. A **gettót kétméteres fapalánk vette körül, tetején szögesdróttal**. **Őrzését Mérk 50 fős különleges csendőralakulata, mely a gettósítást is végezte, illetve a kisebb létszámú helyi csendőrőrs végezte, a csendőrparancsnokság székhelye a zsinagógában volt**. A **gettó lakói között terjesztették az álhíreszteléseket, miszerint Magyarországon belül lévő internálótáborba fogják őket áttelepíteni**. Több mint **16.000** embert gyűjtöttek itt össze - például **Nagydobos, Nagyecsed, Nyírcsaholy, Nyírcsászári, Nyírderzs, Nyírmeggyes, Nyírvasvári, Olcsva, Ópályi, Penészlek, Sonkád, Szamoskér, Szamosszeg, Szatmárcseke, Szatmárökörítő, Tiszabecs, Tunyog, Uszka, Vitka** zsidó lakosságát -, sokan a szabad ég alá szorultak. A **helyi zsidó tanács elnöke Grünbaum Frigyes főrabbi volt, tagjai Schwartz György vaskereskedő, Weisz Jenő bőrkereskedő, Spitzer Náthán hitközségi alkalmazott** voltak. Az élelem kifogyása után a **helyi keresztény lakosság, a környező települések igyekeztek segíteni a gettó lakóin**. A **gettó belső rendjére zsidó rendőrség és „kiszegítő gettórendőrök” vigyáztak**. A sok megpróbáltatás mellett, itt is működött **„pénzverde”**.

A **munkácsi téglagyári gettóból 3.222 fő, Nagyszöllősről az I. transzport elindult Auschwitz-Birkenaubá**. A **nagyszöllősi gettóban gyűjtötték össze a város és Ugocsa vármegye zsidó lakosait - Halmi járás településeiről először Halmira vitték**. A **gettó a zsinagóga környékén, öt utcában jött létre**. Összesen **12 ezren** laktak benne, **4.700 helyi lakos**. A **gettó lakosainak báró Perényi Zsigmond, Kárpátalja volt kormányzói biztosa, és ifj. Perényi Zsigmond is próbáltak segíteni, élelmiszert küldtek nekik**.

Dr. Goldberger Tamás: 80 éve történt

IX. rész

A helyi zsidó tanács tagjai **Guttman Mór (Mose), Würzberger Emil, Friedmann Lipót (Lippe) és Eisenberger Márton (Mordechaj, a hitközség volt elnöke)** voltak. A gettóban **24 tagú zsidó rendőrség** működött. Az innen induló **három transzportban** voltak **Avaspatak, Bocskó, Fancsika, Feketeardó, Feketepatak, Gödényháza, Halmi, Királyháza, Mátyfalva, Nagytarna, Salánk, Szőlősegres, Szőlősvégardó, Tekeháza, Tiszavasvár, Tiszaszirma, Tiszaújhely, Tiszaújlak, Turc, Ugocsakomlós, Verbőc zsidó lakosai.** A dragomérfalvai gettó lakóit **Felsővisóról Auschwitz-Birkenauba deportálták.**

1944. május 20. A perecsenyi gettóban lévő zsidókat átszállították az ungvári **Moskovits téglagyárban** lévő gettóba. A **Budapesti Közlönyben** megjelent az **500/1944. B. M. rendelet**, melyben a zsidókat **kitiltották az éttermekből, élelmiszerboltokból és hasonló helyekről.** Elindult a VI. transzport **Munkácsról (3.026 fő)**, a III. transzport **Máramarosszigetről (3.104 fő)**, **Nagyszőlősről (3458 fő)** és újabb motozások után **Aknaszlatináról is Auschwitzba.**

Mikuleczky Gyula, Borsod vármegye alispánja rendeletet adott ki, miszerint a leventeotthonnal, gyakorló- és lőtérrel, sportpályával, raktárhelyiségekkel nem rendelkező községek a helyi zsidók által elhagyott ingatlanokból biztosítsák e létesítményeket. **Hubay György főszolgabíró** rendelete alapján **Ózd II. kerületében gettót hoztak létre,** ahova a helyi zsidó lakosokon kívül **Arló, Balaton, Borsodnádásd, Borsodszentgyörgy, Center, Csernely, Csokvaomány, Domaháza, Hangony, Hodocsépány, Járdánháza, Királd, Kissikátor, Lénárddaróc, Nekézseny, Ózd, Sajómércse, Sajónémeti, Sajóvelezd, Sáta, Susa, Szentsimon, Uraj** zsidó közösségét kellett néhány nap alatt összegyűjteni. A gettó kialakításakor számos keresztény ingatlant is igénybe kellett venni, és bár megfelelő cserelakásokról kellett gondoskodni, ez kedvezett az antiszemita propagandának. A **gettóban zsidó tanács működött, elnöke Fodor József, alelnöke Mandel József, tagjai Cukor Izidor, Fried Béla, Gerő Béla, Grosz Béla és Nagy Lajos** voltak. Az **orvosi teendőket Klein Zoltán és Winters Jenő** látta el. **Május közepén 20-22,** a hónap végén **további 20 főt** köteleztek **munkaszolgálatra a bevonultak** közül, akiknek többségét **Kunmadarasra** vezényelték. **Miskolcon** befejeződött a gettósítás. **Tasnády Antal főkapitány-helyettes** rendeletet adott ki, melyben újra meghatározták a gettó területét, és lezárta azt. **Izraeliták** csak kivételes esetben, igazolvánnyal és más engedélyekkel hagyhatták el - ez már **május 11-től** érvényben volt. **Az esti órától zsidók nem tartózkodhattak az utcákon, keresztényekkel pedig egyáltalán nem érintkezhetek.** A **gettóban** maradt számos **keresztény** a lezárt zónában szabadon közlekedhetett, de a zsidókkal való érintkezést nekik is kerülniük kellett. A műveltségben az **április** elején **megalakult,** az **Arany János utcai** héber iskolában működő zsidó tanács, melynek élén **Feldmann Mór építészmérnök,** a hitközség elnöke, valamint **Banet Elemér** állt, is résztvett. A gettóban különleges csendőrnnyomozó-osztag alakult, **Oláh András csendőr alhadnagy** vezetésével, amely az **Arany János utca** két házában alakított ki fogdát és kínyzókamrát. A kínyzások miatt többen meghaltak, **öngyilkosok lettek,** vagy annyira leromlott állapotuk, hogy **Auschwitz-Birkenauban** rögtön a gázkamrába kerültek.

1944. május 21. **Munkácsról a VII., Felsővisóról II., Nyíregyházáról a II. Sátoraljaújhelyből a II. transzport** indult **Auschwitz-Birkenauba.** A korábban **Nagykanizsára,** majd **Sárvárra** szállított **al-sógödi zsidó férfiakat „ismeretlen úti céllal”** deportálták.

A legújabb kutatások szerint **Szatmárnémetiből** az első szállítmányt ezen a napon vasárnap indították **3006 személlyel.** A **tábor utcáin** kidobolták a másnapi deportálásra összegyűjtendő névsorát,

Dr. Goldberger Tamás: 80 éve történt

IX. rész

azzal az utasítással, hogy kevés ételt és egy pokrócot vigyenek magukkal. A gyülekező alkalmával sok esetben azt a kevés ételt is elkobozták. A **holland szinti-romák 1944. május 21-én** érkeztek meg **Auschwitz-Birkenauba**. A **cigányoknak** fenntartott táborrészben éltek, ahol **Dr. Jozef Mengele**, a **hírhedt tábori orvos** emberi kísérleteit végezte, elsősorban **roma és szinti gyerekeken** és **ikreken**. Sztójay Döme miniszterelnök este rádióbeszédet intézett az Egyesült **Államokban** élő magyarsághoz. Ugyanezen a napon, a **miniszterelnök hűvös** hangú levélben reagált a **Szálasi Ferenc május 13-i és 17-i látogatásán** történetekre és közöltekre.

1944. május 22. Néhány kivételtől eltekintve a **Budapest** körüli városokban és községekben élő zsidókat **május 22. és június 30. között** gettókba vagy **sárga csillaggal** megjelölt házakba telepítették. **Beiktatták Thuránszky Pált, Szabolcs vármegye új főispánját**, aki a **hónap** elején lemondott **Jékey Ferenc főispán helyét** vette át. **Beiktatásakor Szász Lajos iparügyi miniszter Nyíregyházán** többek közt azt mondta: „... **senki sem célozza a zsidók kiirtását, kipusztítását, sanyargatását.**” Erre utalva a **jelenlévő volt vármegyei főispán, Erdőhegyi Lajos** azt mondta **Thuránszky**nak: „**Miért engeded, hogy a minisztered ennyi magyar úr jelenlétében hazudjon**” ... **Vidd ki kocsin az állomásra, hadd lássa, mint bánnak ott a zsidókkal.**” Elindult az **I. transzport Técsőről**, a **II. transzport Sátoraljaújhegyről**, a **IV. transzport Máramarosszigetről** (összesen **12.749 főt** deportáltak), a **II. mátészalkai transzport, Kassán áthaladt az ungvári II. a szatmárnémeti I. transzport Auschwitz- Birkenauba**. E napon írt táviratában számolt be **Farkas Ákos, Budapest új polgármestere** látogatásáról a **kormányzónál**, és a **Horthy Miklós** által tett állítólag kijelentésekről: - „... **1. Magyarország túléli ezt a háborút. Ez az ország más szerencsétlenségek és sorcsapások közepette is helytállt. 2. A háború után minden idegen fajúnak, akár zsidó, román, szerb vagy német, el kell hagynia az országot, hogy a magyarok legyenek ismét a maguk urai az országban. 3. Az idegen fajú elemek mindenkor szerencsétlenséget hoztak Magyarországra. Határozottan rossz a magyar faj keresztezése zsidókkal, románokkal vagy szerbekkel, viszont jó a magyar-német keresztezés. 4. Budapest fertőző góc. Lakossága rossz vérű, idegen konglomerátum. 5. Itt lenne az ideje, hogy németek ismét elhagyják Magyarországot, mert gátolják őt? a kormányzót? szuverén jogainak gyakorlásában. 6. A szerb és a görög király elhagyta hazáját, ő viszont büszke arra, hogy ilyen súlyos helyzetben helyén maradt. 7. Tartózkodik Ruszkay tábornoktól, aki a németek legjobb hírforrása.**”

1944. május 23. **Aknaszlatináról a II. transzport, Munkácsról a VIII. transzport**, ebben a voltak **Szolyva zsidó lakosai, 3.269 fő** elindult **Auschwitzba**. Áthaladt **Kassán a III. beregszászi, 2.602 fő**, közöttük, **Bilke zsidó lakossága, a beregkövesdi zsidó közösség egy része, az I. nagyváradi, a III. nyíregyházi transzport**. A vidéki magyar zsidóság deportálása során **Nagyváradról indult a legtöbb vonat, 1944. május 23-a és június 27-e között szám szerint kilenc. Csak innen összesen 27 215 embert szállítottak el. Imrédy Béla gazdasági csúcsminiszter** délután öt órakor letette a hivatali esküt. Kinevezésében a háttérben zajló politikai, hatalmi küzdelmek, illetve az erőviszonyok változása mutatkozott meg, hiszen két hónappal korábban a kormányzó egyértelműen ellenezte Imrédy miniszterelnökké való kinevezését.

Részlet 1944. május 23-án, pünkösdkor, közvetlenül a győri gettó felállítását követően báró Apor Vilmos győri püspök beszédéből: „**És aki megtagadja a kereszténység alaptörvényét a szeretetről, és azt állítja, hogy vannak emberek vagy csoportok és fajták, melyeket gyűlölni szabad,**

Dr. Goldberger Tamás: 80 éve történt

IX. rész

és azt hirdeti, hogy embereket kínozni szabad, legyenek azok akár négerek, akár zsidók: az bármennyire is kérkednék azzal, hogy keresztény, olyan, mint a pogány és a nyilvános bűnös, mert azt mondotta az Úr Jézus, aki az egyházat nem hallgatja, legyen neked olyan, mint a pogány. És mindaz, aki ilyen kínszörnyűségeket helyesel és azokon részt vesz, súlyos bűnt követ el, és addig feloldozást nem kap, amíg ezt a nagy bűnét jóvá nem teszi." (A tényekhez tartozik, hogy a püspök még aznap kemény hangú tiltakozó levelet írt Jaross Andor belügyminiszternek, hangsúlyozva, hogy „Isten és a magyar és világtörténelem előtt Miniszter Urat teszem felelőssé mindazért a betegségért és halálesetért, mindazért a megvetésért és elítélésért, amely ennek az intézkedésnek nyomában fog járni.” Választ nem kapott. Többszöri próbálkozása ellenére sem engedték be a **gettóba**, hiába kérte, hogy a **katolikusokat** legalább **meggyóntathassa**, **lelki vigasztalásban** részesítse, mondván, („erre még a halálraítéltek is igényt tarthatnak”). Híre ment annak is, hogy a hozzá menekülő üldözötteket rendházakban, kórházakban, a püspöki nyaralóban vagy a **Nemzetközi Vöröskereszt** védelme alatt álló **pannonhalmi főapátságban** helyeztette el, illetve **Angelo Rotta** pápai nuncius védelmére bízta.

1944. május 24. A kormány törölte a tőzsde zsidó tagjait és tanácstagjait, és elbocsátotta a tőzsde zsidó alkalmazottjait. Elindult **Kassáról** a **IV. Husztról** az **I. transzport Auschwitz- Birkenaubá**. **Éliás József lelkész**, a **Jó Pásztor Misszió** vezetőjének levele **dr. Török Sándorhoz**, a **Zsidó Tanács** tagjához, melyben megindokolja azt a tervet, hogy a kormányhoz fordulnak a keresztény felekezetekhez tartozó zsidók számára létrehozandó külön bizottság vagy kinevezendő kormánybiztos ügyében. Levelében javasolja: a keresztény vallású zsidók ügyét adják **Török** kezébe; állapítsák meg számukat, annak arányában részesüljenek a terhekben és a gondozásban; intézkedések esetén keresztény vallásúakhoz keresztényeket küldjenek; a keresztény vallásúaktól kapott összegeket **Töröknek** adják, aki az új keresztények részére használja fel; a **Szent Kereszt Egyesület** és a **Jó Pásztor Misszió** kiküldi megbízottjait, akik összekötő tiszteletet látnak el; a megkeresztelkedett zsidókat a **Zsidó Tanácsban** a három történelmi egyház küldöttjei képviseljék. A javaslatokat **Török Sándor** közölte a **Tanáccsal**, azonban végrehajtásukra nem került sor.

Az izai **gettó lakóit**, köztük az **alsóbisztrai, alsószelistyei, bereznai, bükköspataki (bukóci), fülöpfalvai (pilipecsi), herincsei, iszakai keletcsényi, keselymezei, lipcsei, lipcsemezői, padóci (podobóci), majdánkai, velétei, vízközi zsidókat, illetve a cserjési (lozánscsukai), csuszkai (tyuskai), felsősáradi, közösség egy részét gyalogosan **Husztra, a Davidovics-téglagyárba** hurcolták. A **főszolgabíró** jelentette, hogy a **kisvárdai járás területére** kirendelt honvédelmi munkaszolgálatos **5 zsidó orvost és 2 gyógyszerészt**, előzetes értesítése nélkül családjukkal a **gettóba** szállították. Így **55 ezer lakosra** egy körorvos maradt, a védőoltások mindenhol félbeszakadtak. Más alkalommal **12 szakmában****

panaszkodott iparosok hiányára. A **Miskolcon** megjelenő **Magyar Élet** közölte, hogy néhány nap alatt **192 izraelitát 60.000 pengő bírság** kifizetésére köteleztek különböző **kihágások** miatt - pl. keresztény cselédek alkalmazása, adatszolgáltatás megtagadása, közveszélyes munkakerülés. Szintén a lap adatai alapján, a **diszkriminatív rendeletek megszegése miatt - sárga csillag** nem viselése, vagyonrejtegetés stb. -, továbbá **szökési kísérletek vádjával 131 embert** internáltak. A zsidók újabb csoportját vitték el **Simapusztáról**. **Szerda reggel 6 órára, Felsősimára** a **polgármester 105 darab fogatot** rendelt ki a tanyákról, A **bevagónirozás** a **nyíregyházi, illetve a nagykállói vasútállomáson** történt. **Elindult az utolsó, kilencedik transzport, 3.080 fő, Munkácsról**. A **deportáltak** között volt **Volóc** zsidó közössége.

Folytatjuk...

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

MEGHVÓ: SCHNEIDER ANDOR ÖRÖKSÉG

80 HOLOKAUSZT
EMLÉKÉV

MEGHÍVÓ

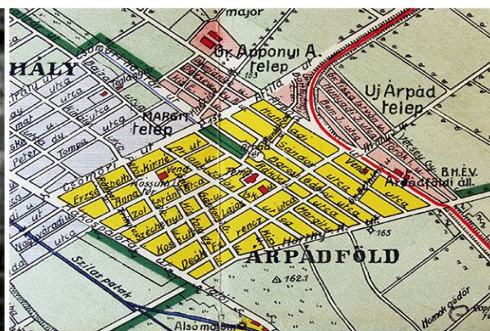
SCHNEIDER ANDOR ÖRÖKSÉGE

A XVI. Kerületi Kertvárosi Helytörténeti és Emlékezet Központ
tisztelttel meghívja Önt

2024. május 29-én, szerdán, 17 órára
a Schneider család életét és munkásságát
bemutató rendezvényére

Schneider Andor

A rendezvényt megnyitja:

Kovács Péter
polgármester

Előadó:

Goldberger Tamás

A rendezvényt moderálja:

Müller Ildikó

Helyszín: Tóth Ilonka Emlékház
1162 Budapest, Állás u. 57.

Kertvárosi Helytörténeti
KHEK
és Emlékezet Központ

Amsterdami egyetem: dolgozók és diákok határolódtak el

Az Amszterdami Egyetem (UvA) több száz alkalmazottja és hallgatója közös közleményben határolódott el a campuson tüntető palesztinbarát diákoktól, akik arra próbálják rávenni az egyetemet, hogy szakítsa meg kapcsolatait az izraeli felsőoktatási intézményekkel.

Az egyetemi lapban kedden közzétett közleményükben, amit **350 alkalmazott és 50 diák írt alá**, az áll: „az egyetemet elfoglaló tüntetők azt állítják, hogy az UvA nevében beszélnek, de nem minket képviselnek”.

Az aláírók nem támogatják az **Amszterdami Egyetem** vezetősége ellen irányuló tüntetésekre való felhívást, és úgy vélik, a vezetőség nem felelős az erőszakért, ami a demonstrációk során történt.

„Támogatjuk a békés tüntetéseket, amelyek elítélik mind a Hamász, mind az izraeli hadsereg által alkalmazott erőszakot. A feszültség csökkentésére és vitára szólítunk fel, amely minden érintett felet figyelembe vesz” – olvasható a felhívásban.

Az NITimes hírportál tájékoztatása szerint az egyetemi hallgatókat képviselő **Központi Hallgatói Tanács** ezzel nem ért egyet. A vezetőség **lemondását és bocsánatkérését követelik** a tüntető diákok elleni „**túlzottan erőszakos**” fellépés miatt.

Az **Amszterdami Egyetem campusán** május első hete óta tartanak a **palesztinbarát tüntetések**. A tiltakozók sátrat vertek az egyetem udvarán, eltorlaszolták az épület bejáratát és kiáltványt adtak ki, amelyben azt követelték, hogy az oktatási intézmény szakítsa meg az együttműködést azokkal az **izraeli egyetemekkel** és kutatási központokkal, amelyek kapcsolatba hozhatók a **palesztin területeken** elkövetett erőszakkal. A tüntetők az egyetem több épületét is elfoglalták, több százezer eurós kárt okozva. A hatóságoknak több ízben kellett fellépniük a demonstrálók ellen, **több embert őrizetbe is vettek**.

Forrás: (bzsh)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FÜVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Tzvi Gluckin:

Fedezd fel ki írta a Tórát!

XI. rész

Sok **muszlim körülmetéli** a gyermekeit. **Mohamed** egy olyan **vallást** alkotott, amely az **elnyomott kisebbség hitén** alapult. A nép pedig követte őt, és ők is elnyomták ezt a kisebbséget. Mindennek épp annyira van értelme, mint hogy **Róma kereszténnyé** lett.

Gondolj bele! A **keresztények és muszlimok** között a legtöbb ember, aki elnyomott, **meggyilkolt, üldözött és kínozott zsidókat** az **elmúlt 2000 évben**, olyan **vallást** gyakorolt, amely **zsidó eszméken** alapult. A **zsidó Bibliát olvasták (vagy annak egy változatát)**, **zsidó próféták** után nevezték el a **gyermekeiket**, és – legalábbis a **keresztények** – egy zsidó embert imádtak, akit azért végeztek ki, mert hitük szerint ő volt a **zsidó messiás**.

De felejtsük el a vallást. Mi a helyzet a zsidó emberekkel? Befolyásosak-e maguk a zsidók? 750 Nobel-díjasból 163 zsidó (2008-as adat). Ez körülbelül 22 %. A zsidók a világ teljes népességének mindössze 0,23 %-a, vagyis 11 500 %-ban felülreprezentáltak. Az USA-ban 13 szenátor és 32 kongresszusi képviselő zsidó. A zsidók jelen vannak a kabinetben és a Legfelsőbb Bíróságban. Zsidók vezetnek a Fedet, a Wall Street jelentős bankjait, és számos nagyvállalat vezérigazgatója is zsidó. Zsidóké a legtöbb jelentős hollywoodi stúdió (és sok színész is zsidó). Az egyetlen dolog, amiben nem a zsidók dominálnak, a sport.

És ez még csak a kezdet. A 20. század négy legnagyobb hatású gondolkodója: Einstein, Marx, Freud és Darwin. Három közülük zsidó. Darwin nem volt az. A Time magazin Einsteint választotta az évszázad emberének. A zsidók mindenben kimagaslók. John Adams-nek igaza volt. Senki sem hatott olyan nagymértékben az emberiségre, mint a zsidó nép. Zsidó ideák elidegeníthetetlen emberi jogok lettek. A zsidók minden területen és innovációban az élen járnak.

Isten megígérte a zsidó népnek, hogy nagy befolyással lesznek a világra:

„Én, az Örökkévaló, igazságban hívtalak el téged, és fogom a kezdet, és megtartalak téged. És a nép szövetségévé teszek titeket, világosságul a nemzetek számára.”

Isten képes erre. De ha kiveszed Istent a képből, meg tudod-e magyarázni, hogy a zsidók hogyan lehetnek ilyen aránytalanul befolyásosak?

Visszatérés Izraelbe és Izrael népének és földjének kölcsönös függősége egymástól

2000 évvel ezelőtt Izrael földje **római tartomány** volt. A **római uralkodók** elnyomók voltak, **korrupáltak**, és hatalmas adókat vetettek ki. A zsidó vallást betiltották, leigázták,

Tzvi Gluckin:

Fedezd fel ki írta a Tórárt!

XI. rész

a falvakat, zsidókat adtak el **rabszolgának**, zsidó városokat és jelképeket **pusztítottak** el, veszélyes helyé téve **Izraelt** a zsidók számára. A **zsidók 66–70-ben fellázadtak**, és **132-135-ben újra**. A **rómaiak mindkettőt leverték**, aminek során zsidók ezrei haláltak meg. Mikor **476-ban** a legutolsó **római uralkodó** elhagyta a várost, a legtöbb zsidó már **száműzetésben** élt távol **Izraeltől** és a **rómaiak** uralmától. Csupán néhány zsidó maradt. Néhány zsidó közösség időről időre virágzott **Izraelben**, de a legtöbb zsidó a **diaszpórában** élt.

A **19. század közepén – 1500 évvel később** – a zsidók tömegesen kezdtek **visszatérni Izraelbe**, amit aztán egy **második hullám** is köve tett. A **politikai cionista mozgalom – Theodor Herzl vezetésével – 1897-ben** kezdődött az **I. Cionista Világkongresszussal**. Az **első világháború** idejére **Izrael** már jelentős **zsidó populációval** rendelkezett. A **zsidó állam 1948-ban** kiáltotta ki **függetlenségét**, az új állam lakossága körülbelül **600 000 fő** volt.

Az **ókorban** – a **bibliai időktől a római uralmon keresztül** – **Izrael földje gazdasági aranybánya** volt. A történészek **termékeny félholdnak** nevezik. A **Biblia „tejjel-mézzel folyó Kánaánnak”** hívja. Tele volt **olívaolajjal, datolyával, fűszerekkel, gabonával, szőlővel** és más **exportcikkkel**. Jelentős **kereskedelmi útvonalak** haladtak át a térségen. **Izrael földje gazdagságban** úszott.

Milyen gazdag volt? Nagy Heródes Júdea uralkodója és Róma bábja volt. Egy **termékeny építésmester**. Felépítette **Cézáriát**, egy hatalmas várost **mesterséges mélytengeri kikötővel, vízvezetékekkel, hippodrommal és amfiteátrummal**. Felépítette **Maszadát**, egy **sivatagi luxuspalotát** egy magas, keskeny fennsík tetején. **Hatalmas szentélyt** emelt az **ősatyák sírja fölé Hebronban**. Felépítette **Herodiumot**, egy ember által alkotott **hegyi erődítményt**. És **felújította a jeruzsálemi Szentélykomplexumot**. A **Szentély** egy hatalmas **platform tetejére** épült, melyet az alatta elterülő hegy kiegyenesítésével hoztak létre. **Heródes** platformja mind a mai napig a **legnagyobb ember által épített emelvény a világon**.

Hogyan fizetett ezekért a nagyszabású, drága, fényűző építkezésekért? Adókkal. Az általa beszédett pénzek fedezték az építkezéseket. Ebből fizette az életvitelét is, a háborúit, a palotáit, a személyzetét, a polgári szolgálatokat, a hadseregét és a kormányzás egyéb költségeit és kellékeit is. **Izrael gazdag volt, életképes, termékeny és virágzó**. A föld lehetővé tette a **fényűzést** és az **extravagáns** életet. És elég gazdag volt ahhoz, hogy egy olyan **egoista, megalomániás** ember álmait **finanszírozza**, mint **Heródes**.

Folytatjuk...

Heti Jahrzeit:

Rav Salamon Eliezer Alfandari

Salamon Eliezer Alfandari (héberül: שלמה אליעזר אלפנדרי) (c.1826 - 1930. május 20.), más néven **Saba Kadisha** („Szent Nagyapa”), kiváló rabbi, kabbalista és jesiva vezető volt szülőhelyén, Isztambulban, később pedig a szíriai Damaszkusz Vilayet és a bejrúti Szafed Vilayet főabbija volt. A halacha szigorú értelmezéséről és az ortodox judaizmus iránti megalkuvás nélküli elkötelezettségéről volt ismert.

A **Saba Kadisa** 1826 körül (egyesek szerint már 1820-ban) született az oszmán **Konstantinápolyban**, egy előkelő tóratudós családban. **Apja, Yaakov**, talmudista tudós volt; **nagyapja, Hyyim ben Yaakov Alfandari** rabbi, a **Maggid MiReishit** szerzője, **dédapja, Yaakov ben Hyyim Alfandari** rabbi pedig a **Mutza MiEish** szerzője. Édesanyja, **Chana** szintén illusztris családból származott. **Salamon Eliezer** fiatalon arról volt nevezetes, hogy élesen értette a **Tóra témáit**. Mégsem volt hajlandó **rabbi állást vállalni**, és nem volt hajlandó a város bölcseinek szokásos öltözékét viselni. **Beleegyezett**, hogy csatlakozzon a **konstantinápolyi Vaad Haruchani (Szellemi Tanács)** tagjaihoz, és **elfogadta a jesiva vezető pozícióját egy jesivában**, amelyet a város zsidói alapítottak szá-

mára. Ez utóbbi poszton számos kiváló tudóst tanított, köztük a később **Sdei Chemedként** ismert rabbi **Chaim Hezekiah Medini**. **Saba Kadisa** úgy döntött, hogy **elhagyja Konstantinápolyt**, és elfogadja a **damaszkuszi főrabbi tisztséget**, amelyre **1888-ban császári rendelettel nevezték ki**. **1888-ban ott jesivát** alapított, amely több tucat diákot képzett ki, akik rabbiként és **dayanimként** szolgáltak a régió **szefárd** közösségeiben.

Kinevezése után (**Isaac ben Mózes Abulafia utódjaként**) **Alfandari** **gondba** került a **közösséggel**, mivel nem tudott tárgyalni a helyi hatóságokkal, amit súlyosbított, hogy nem tudott **arabul** vagy **oszmán törökül**. **Vallási** támogatóitól is **elidegenedett**, ami szakadáshoz vezetett közte és a zsidó közösség között. A közösség azt állította, hogy túlságosan tradicionális volt, és hogy nézetei és műveltsége összeegyeztethetetlen volt a modern renddel. **1908-ban**, az **ifjútörök forradalom** után a **damaszkuszi zsidók követelték Alfandari eltávolítását posztjáról**, és ezt követően az **igazságügy miniszter**, a **nem muszlim vallási ügyekért felelős hatóság elbocsátotta**. Közel **90 éves** korában **Palesztinába** költözött, amely akkoriban szintén az **oszmán Szíria** része volt. Először néhány évig **Haifa** városában élt, de aztán elfogadta a bejrúti **Vilájethez** tartozó **Szafed tórai** vezetőinek meghívását, hogy **főabbijuk legyen**, és ezt a **tisztséget 1918-ig** töltötte be. **Utolsó éveiben Alfandari** számos **betegségben szenvedett**, amelyek miatt **Jeruzsálemben keresett orvosi kezelést**. Bár igyekezett **inkognitóban** utazni, sok tórai vezető találkozni akart vele, amikor megtudták, hogy a városukban tartózkodik. Az egyik ilyen **gedolim** volt **Ezra Attiya rabbi**, aki később a **Porat József jesiva rosh jesivája** lett. A **Saba Kadisa** nagyra becsülte **rabbi Attiját**, és mindig **kiállt mellette**, amikor meglátogatta. **1925-ben Alfandari súlyos betegségben szenvedett**, miközben **Tibériában** tartózkodott. Visszautasította, hogy a helyi kórházban kezeljék, ahol nem tartották be a **tzniut (szerénység)** szabályait, és helyette a **jeruzsálemi Shaarei Tzedek kórházba** szállították. Miután felépült, a **jeruzsálemi bölcsek könyörögtek** neki, hogy maradjon a városukban. Bérelt egy lakást a **Ruchama** negyedben (**ma Mekor Baruch**).

Ott számos neves **Tóratudós** találkozájának adott otthont, akik eljöttek, hogy konzultáljanak vele és beszélgessenek vele a tanulásról. Ezek közé tartozott többek között: **rabbi Tzvi Pesach Frank**, **Jeruzsálem főabbija**; **Velvel Mintzberg rabbi**, a régi **Jiszuv askenázi** közösségének vezetője; **Avraham Weinberg rabbi** **Slonimból**, a **Birkas Avraham** szerzője; és **Yitzchak Abuchatzeira rabbi**, a **Baba Sali** testvére, aki maga is **tórai bölc**s volt. Röviddel a **Saba Kadisa halála** előtt a **magyarországi Munkács**er **Rebbe**, rabbi **Chaim Elazar Spira** rabbi külön utazást tett, hogy találkozzon vele. Kettejüket két világ, a **közel-keleti szefárd génius** és a **kelet-európai haszid** hagyomány történelmi találkozásának tekintették. **Alfandari 1930 májusában tüdőgyulladást** kapott, és a **Shaarei Tzedek kórházban Dr. Moshe Wallach** kezelte. Betegsége azonban súlyosbodott, és **1930. május 20-án (5690. Iyar 22-én)** meghalt, miközben a **Munkácsi Rebbe** az **ágya mellett** volt. **1930. május 20-i temetésén** ezrek vettek részt, **tanítványai gyalog vitték koporsóját otthonától egészen az Olajfák hegyéig**. Közel **110 éves** volt.

RECEPT-TÁR

Gyümölcsös kuglóf

A kuglófba, ha nem rakunk semmit, akkor is van egy kis bája. Viszont, ha megbolondítjuk egy kis szezonális és némi aszalt gyümölccsel, az teljesen más dimenzióba repíti. Elő a kuglófformákkal!

Hozzávalók: 25 cm-es kuglóf formához

- 280 ml tej
- 25 g élesztő
- 80 g porcukor
- 1 csomag vaníliás cukor (8 g-os kiszérelés)
- 1 db tojássárgája
- 1 db citrom reszelt héja
- 500 g finomliszt + a formához
- 1 csipet só
- 60 g szoba-hőmérsékletű vaj + a formához
- 100 g mazsola
- 100 g aszalt sárgabarack
- 100 g friss magozott meggy
- 100 g friss eper

Elkészítés:

A gyümölcsös kuglóf első lépéseként a tejet meglangyosítjuk, elkeverjük benne az élesztőt és a porcukrot, és várunk 10 percet, míg felfut az élesztő. Addig a dagasztógép edényébe tesszük a vaníliás cukrot, a tojássárgáját, a reszelt citromhéjat, a lisztet és a sót. Beleöntjük a felfuttatott élesztős tejet is, és közepes fokozaton 5 percig dagasztjuk a géppel. Hozzáadjuk a vaját is, és további 5 percig dagasztjuk, utána lefedve 30 percig kelesztjük langyos helyen.

A mazsolát és az aszalt barackot 5 percre meleg vízbe áztatjuk, majd leszűrjük és a barackot 0,5 cm-es csíkokra vágjuk. Az epert pedig negyedekbe vágjuk.

A megkelt tésztát lisztezett felületre borítjuk és belegyúrjuk a gyümölcsöket. Henger alakúra formázzuk és belefektetjük a vajjal kikent és liszttel kihintett kuglófformába, és lefedve újabb 30 percig kelesztjük. Végül 180 fokra előmelegített sütőbe dobjuk 40 percre. Ha elkészült, kihűtjük és porcukorral megszórva tálaljuk.

Forrás: (streetkitchen)

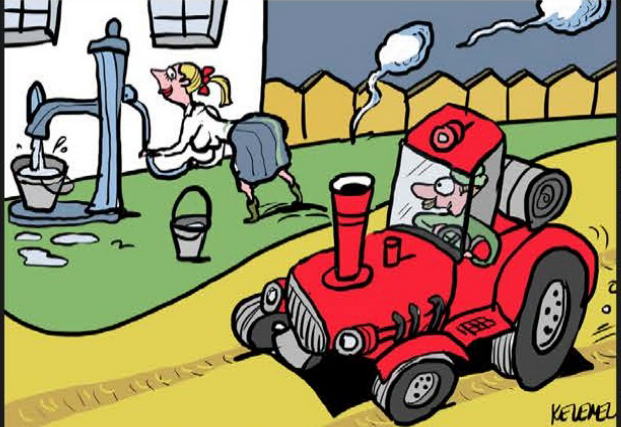

EMBERBARÁT HETILAP NAGYFUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

								ÁLLAMI BEVÉTEL	MEZŐGAZDASÁGI	BALETT-FOGLALKOZÁS	FOLYÓ RÉSE LEHET	VASABRONCS FAKEKÉKEN	HÓBORT VAGY, RÖVIDEN	MEGA-RÖVIDEN A POÉN 1. RÉSE
								A KÓRHÁZ JELE SZÓL A LIBAI!					A NÁTRIUM VEGYJELE KÖZTEHER	
								TORNAELEM!			SPORT-SZERÚ PERCEGŐ ROVAR			
								FAIPAROS KIS RÁGCSÁLÓ				CSÖKÖNYŐSSÉG ITT ALUL, NÉPIESEN		
ÉRDEKTELENSÉG	A POÉN 2. RÉSE	FAFŰVÓS HANGSZER	AHHOZ HASONLÓ	ÁSVÁNY A KONYHÁBAN	HŰSZELETI	KIMARÓDÁS ÁLMOSAN TÁTOG								KÖTŐSZÓ A LÁBÁRA TAPOSÓ
									ZÁSZLÓNYEL ERDEI ÁLLAT				RIPORT ELEJEI ROSSZ BOR	
KÖZÉPEN ÁLLI SZÉT-MENŐ					VÁZLAT-RAJZ KEMENCÉT TAPASZT					IRAM, LENDÜLET NYILVÁNYALÓSÁG				
FOGHÚS				KÖNNYE-ZŐ RENDEZGET						A LÁBAITÓL PEREC-DARABI				
HAMVADNI KEZDŐ PARÁZS								MIXTŰRA BELGA AUTÓK JELZÉSE						
A BÉKÁSZÓLÓ MÁSIK NEVE						KERÉK CIPŐ ... MARINO						A MÁJ TERMELI MÁSHOVÁ IKTAT		
KISSÉ KÜPOSI			KEZET TISZÍTÓ CIPEL				SIEMENS, RÖVIDEN YALAMIRE ÉRTÉKELO		INDUL A DÁRIDÓ! LÁBUNK RÉSE				CSÓD VÉGEI NÉMA TUSAI	
HÁZ RÉSEI UTÁNOZ	ÁRUT RENDEL SZÁRAD A FALEVÉL							CSELEK-VÉS TEÁTRUM TAGJAI						MILLI-, RÖVIDEN A FÖLDRE DÖL
					ROSTOS ITAL FRANCIA FÉRFINEV									
RÓMAI 1000-ES CITROM-SZÍNŰ						A ZÁRAT NYITJA NE MENJ TOVÁBBI							ÜVEG-CSERÉP! SÜRGETŐ SZÓCSKA	
SZALONNA BEVAGDALÁSA								ZENÉBEN: HALKAN RELATÍV, RÖVIDEN						GALLÉROS FEHERNEMŐ
STÉG OLDALAI! AMPER, RÖVIDEN		BÍRÓI PALÁST ROSTÉLY SZÉLEH							PARÁNYI HOSSZÚ MORZEJEL					
				ÉRINT ENERGIA, RÖVIDEN							LOPÓZIK LITER, RÖVIDEN			
IZLETES HÚSŰ NÖVÉNYEVŐ HAL														CÉLGÖMB BELSEJEI

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!
TALMUD TORA Alapítvány számlaszáma: 11705008-20413002-00000000

IMAI DŐK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2024. Máj. 24. – 2024. Máj. 31.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
24. péntek	7:00	19:00
25. szombat	8:00	20:00
26. vasárnap	8:00	19:00
27. hétfő	7:00	19:00
28. kedd	7:00	19:00
29. szerda	7:00	19:00
30. csütörtök	7:00	19:00
31. péntek	7:00	19:00

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
24. péntek	20:07	25. szombat	21:25
31. péntek	20:14	01. szombat	21:34

POÉN SAROK

A súlyos feleség a hasát behúzza áll a mérlegen. A férje gúnyosan odaszól neki:
- Drágám, szerintem nem sokat segít a súlyodon, ha behúzod a hasad!
Mire a feleség:
- De így legalább látom a mérlegen a számokat!

A 613 PARANCSOLAT

IV. A hónap megszentelése

És szólt az Örök-kévaló Mózeshez és Áronhoz Egyiptom földjén mondván: Ez a hónap (nisan) legyen nálatok a hónapok elsője, első legyen ez nálatok a hónapok között” (2Mózes 12:1-2)

Haza érkezett Németországból Garai Róbert úr és kedves felesége.

Szerdán volt Pészach Séni amit közösségünk megünnepelet.

EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB” -ja, rendezvényeire várjuk kiléni tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt május 29.-én, szerdán délelött 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

Nagy Fuvaros utcai Templomkörzet

Emberbarát Templomegylet

Budapest. 1084

Nagy Fuvaros utca 4.

Tel: 334 27 31

Email: nagyfuvaros@gmail.com

<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>

Felelős kiadó: Streit Sándor

Szerkesztő: Streit Gábor

Technikai asszisztens: Andrassy Béla